TYJ

19.10.2026

Lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Asia: HE 239/2026 vp

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö kiittää mahdollisuudestaan antaa lausunto ja tulla kuultavaksi.

Yleistä

Hallituksen esityksen mukaan muun muassa KEHA-keskuksen työvoimaviranomaisille tarjoama oikeudellinen tuki, osaamisen kehittämisen tuki sekä valtakunnalliset asiakas- ja neuvontapalvelut lakkautettaisiin. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääasiassa 1.1.2027 ja lakkaavia tehtäviä koskevat säännökset 1.6.2027.

Esityksen perustelujen mukaan tavoitteena on selkeyttää KEHA-keskuksen ja kuntien työvoimaviranomaisten välistä tehtävänjakoa, poistaa päällekkäisiä tehtäviä sekä vahvistaa työvoimaviranomaisten omaa vastuuta palvelujen järjestämisestä, lain soveltamisesta, henkilöstön osaamisesta ja asiakasneuvonnasta.

Esityksen tavoitteita roolien ja vastuiden selkeyttämisestä voidaan pitää ymmärrettävinä ja hyvinä. Muutosta ei tulisi kuitenkaan toteuttaa tavalla, joka heikentää asiakkaiden yhdenvertaisuutta, työttömyysturvan toimeenpanon yhdenmukaisuutta, päätöksenteon laatua tai työvoimaviranomaisten ja etuuden maksajien välistä yhteistyötä.

Työttömyysturvan toimeenpano perustuu työvoimaviranomaisten työvoimapoliittisiin lausuntoihin sekä Kelan ja työttömyyskassojen etuuspäätöksiin. Tämän vuoksi työvoimaviranomaisten soveltamiskäytäntöjen yhdenmukaisuudella on suora ja välitön vaikutus etuuden maksajien ratkaisutoimintaan ja asiakkaiden oikeusasemaan. Alueellisesti eriytyvät tulkinnat voivat heikentää työttömien yhdenvertaisuutta ja lisätä muutoksenhakuja kuormittaen valitusasteita.

Oikeudellisen tuen lakkauttaminen

Hallituksen esityksessä tunnistetaan, että valtakunnallisen oikeudellisen tuen lakkauttamiseen liittyy riski laintulkintojen alueellisen vaihtelun lisääntymisestä ja työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun heikkenemisestä. Yhteisjärjestö pitää myönteisenä, että hallituksen esityksessä on lausuntokierroksen jälkeen kuvattu aiempaa tarkemmin oikeudellisen tuen lakkauttamiseen liittyviä riskejä. Esitys ei kuitenkaan sisällä riittävän konkreettisia keinoja riskien hallitsemiseksi.

Esityksen mukaan riski kohdistuu erityisesti pieniin ja keskisuuriin työllisyysalueisiin, jotka ovat käyttäneet oikeudellisia konsultaatioita suuria alueita enemmän. Esityksen lausuntopalautteessa TEM toteaa, ”*että käytössä olevan hajautetun kuntapohjaisen mallin ominaispiirteisiin liittyy riski siitä, että laintulkinnat saattavat pirstaloitua. Lupa- ja valvontaviraston tehtävänä on jo nykyisellään työllisyyspalveluiden valvonta, jossa painopistettä olisi tarkoituksenmukaista tuoda ennakolliseen valvontaan (kanteluiden vähentämiseksi). Työllisyysalueiden verkostotyön vahvistaminen voisi osaltaan tarjota tukea yhdenmukaisten tulkintojen ja käytäntöjen muodostumiseen”*.

Esitysluonnoksen mukaan KEHA-keskuksen oikeudellinen tuki vastaanotti vuonna 2025 noin 1 300 oikeudellista konsultaatiopyyntöä, joihin vastaaminen edellytti juridista syväosaamista. Määrä osoittaa, että työvoimaviranomaisilla on tosiasiallinen tarve valtakunnalliselle oikeudelliselle asiantuntijatuelle. Oikeudellisen tuen lakkauttamiseen liittyvää ratkaisua olisi arvioitava vielä myös resurssien käytön näkökulmasta. Hallituksen esityksen mukaan oikeudelliseen tukeen käytetty seitsemän henkilötyövuoden resurssi ei poistu KEHA-keskuksesta, vaan se kohdennetaan KEHA-keskuksessa muihin tehtäviin. Kun esityksessä samalla tunnistetaan tuen lakkauttamiseen liittyvä yhdenvertaisuus- ja tulkintariski, tehtävän täydellisen lakkauttamisen tarkoituksenmukaisuutta on syytä arvioida uudelleen.

Työvoimapoliittinen lausunto sitoo etuuden maksajaa työvoimaviranomaisen toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä. Alueellisesti vaihtelevat tulkinnat voivat siten johtaa siihen, että samanlaisessa tilanteessa olevien hakijoiden oikeus työttömyysetuuteen määräytyy eri tavoin riippuen siitä, minkä työvoimaviranomaisen asiakkaana henkilö on.

KEHA-keskuksen oikeudellinen tuki ei ole ollut oikeudellisesti sitovaa, vaan yhdenmukaisia soveltamiskäytäntöjä tukevaa neuvontaa ja tukimateriaalia. Yhteisjärjestö toteaa, että tuen sitomattomuus ei poista sen tarvetta. Päinvastoin valtakunnallisella, asiantuntevalla ja perustellulla tuella voidaan nimenomaan edistää lain yhdenmukaista soveltamista ilman, että kuntien muodollista toimivaltaa kavennetaan.

Esityksessä vaativien työvoimapoliittisten lausuntojen keskittämistä KEHA-keskukselle perustellaan yhdenmukaisella lausuntokäytännöllä ja käsittelyaikojen yhdenmukaistamisella. Yhteisjärjestö katsoo, että sama yhdenmukaisuuden tarve on

otettava huomioon myös työvoimaviranomaisten toimivaltaan kuuluvissa työttömyysturvaratkaisuissa.

On tärkeää, että oikeudellisen tuen lakkauttaminen ei johda työttömyysturvaa koskevien tulkintojen eriytymiseen. Työttömyyskassat ratkaisevat etuushakemuksia työvoimapoliittisten lausuntojen perusteella. Ennen kaikkea henkilön oikeusturvan, mutta myös työttömyyskassojen toimeenpanon kannalta, on oleellista, että lausuntokäytännöt säilyvät mahdollisimman yhdenmukaisina eri työllisyysalueilla.

Lisäksi mahdolliset virheelliset työvoimapoliittiset lausunnot aiheuttavat usein valituksia, jotka työllistävät työvoimapoliittisen lausunnon antajaa, työttömyyskassaa sekä valitusasteita. Tämä vaikuttaa jonkin verran myös valitusasteiden kuormittumiseen. Ikävimmissä tapauksissa hakijoiden oikeus päivärahaan peruuntuu lausunnon korjaamisen myötä ja se aiheuttaa edellä mainittujen lisäksi takaisinperintää ja voi olla omiaan aiheuttamaan yleistä epäluottamusta viranomaisten toimintaa kohtaan.

Osaamisen kehittämisen tuen lakkauttaminen

Hallituksen esityksen mukaan työvoimaviranomaisille työttömyysturvaan suunnattu osaamisen kehittämisen tehtävä lakkautettaisiin. Jatkossa kuntien työvoimaviranomaiset vastaisivat kokonaisvaltaisesti oman henkilöstönsä perehdyttämisestä ja osaamisen kehittämisestä.

KEHA-keskus on tukenut osaamista muun muassa valtakunnallisilla koulutuksilla, verkko-oppimisympäristöllä, perehdyttäjä- ja kouluttajaverkostolla sekä valtakunnallisilla tapahtumilla ja infotilaisuuksilla.

Yhteisjärjestö huomauttaa, että kun kyse on lakisääteisen tehtävän hoitamisesta, osaamisen kehittäminen ei ole vain työnantajavelvollisuus tai paikallinen koulutuskysymys. Työttömyysturvan toimeenpanossa osaamisen tulee olla valtakunnallisesti riittävän yhdenmukaista. Sama lainsäädäntö on voimassa koko maassa, ja asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu edellyttää yhteistä ymmärrystä lain soveltamisen perusteista.

Yhteisjärjestö toteaa, että työttömyysturvan toimeenpano on oikeudellisesti vaativaa, ja henkilöstövaihtuvuus lisää riskiä soveltamisosaamisen alueellisesta vaihtelusta. Jos valtakunnallinen koulutus- ja perehdyttämistuki poistuu, myös työvoimapoliittisten lausuntojen laatu ja sisältö voivat vaihdella. Osaamisen kehittämisen tuen lakkauttamisen vaikutuksia olisi syytä arvioida tarkemmin erityisesti työttömyysturvalain soveltamisen yhdenmukaisuuden, lainsäädäntömuutosten toimeenpanon, henkilöstövaihtuvuuden, pienempien työllisyysalueiden erityisosaamisen sekä työvoimapoliittisten lausuntojen laadun ja perustelujen näkökulmasta.

Yhteisjärjestö pitää tärkeänä, että KEHA-keskuksen osaamisen kehittämiseen liittyvien tehtävien lakkauttaminen ei katkaise toimivaksi osoittautunutta koulutus- ja yhteistyömallia työvoimaviranomaisten ja työttömyyskassojen välillä. KEHA-keskuksen mahdollistamana Yhteisjärjestö on voinut järjestää työvoimaviranomaisille kohdennettuja koulutuksia työttömyysturvasta kassojen näkökulmasta, jotka ovat tavoittaneet laajasti työllisyysalueita. Vastaavasti KEHA-keskuksen kautta on järjestetty työttömyyskassoille työvoimaviranomaisen näkökulmaa avaavaa koulutusta. Olisi tärkeä huomioida jatkovalmistelussa, miten varmistetaan jatkossakin valtakunnallinen toimintamalli työttömyysturvaan liittyvälle koulutusyhteistyölle ja tiedonvaihdolle työvoimaviranomaisten ja työttömyyskassojen välillä.

Valtakunnalliset asiakas- ja neuvontapalvelut

Esityksen mukaan KEHA-keskus ei jatkossa antaisi työttömyysturvan yleisneuvontaa, vaan sen neuvontavelvollisuus rajautuisi hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen omaan toimivaltaan kuuluviin tehtäviin.

Työttömyysturvaa koskevan yleisneuvonnan poistumisen yhteydessä olisi tärkeää varmistaa selkeä neuvontavastuiden jako KEHA-keskuksen, työvoimaviranomaisten ja maksajien välillä. Asiakkaalle tulisi olla selvää, mistä hän saa neuvontaa esimerkiksi työvoimapoliittiseen lausuntoon, työnhakuun ja etuuden hakemiseen liittyvissä kysymyksissä. Epäselvä neuvontavastuu voi lisätä asiakkaiden ohjautumista väärälle taholle tai jäädä kokonaan ilman neuvontaa ja aiheuttaa näin myös työttömyyskassoille lisäselvittelyä etuushakemusten käsittelyssä. Työttömyyskassoille ei myöskään tule siirtyä työvoimapoliittisiin kysymyksiin kuuluvaa neuvontaa vain sen vuoksi, ettei työnjako tai oikea neuvontakanava ole asiakkaalle selvä.

Vaikutukset työttömyyskassoihin

Työttömyyskassojen näkökulmasta työvoimaviranomaisten ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaisuudella on välitön merkitys. Jos työvoimaviranomaisten tulkinnat eriytyvät, samanlaiset etuusasiat voivat perustua sisällöltään erilaisiin työvoimapoliittisiin lausuntoihin, mikä olisi yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallista.

Tämä olisi omiaan heikentämään ennakoitavuutta, vaikeuttaisi etuuden maksajien ratkaisutoimintaa ja lisäisi muutoksenhakuja. Työttömyyskassat voivat myös joutua selvittämään lausuntojen perusteita nykyistä enemmän, mikä voi pidentää käsittelyaikoja ja kuormittaa sekä etuuden maksajia että muutoksenhakujärjestelmää.

Viranomaisten ja sidosryhmien välinen yhteistyö

Työttömyysturvan toimeenpano edellyttää tiivistä yhteistyötä työvoimaviranomaisten, Kelan, työttömyyskassojen, KEHA-keskuksen, ministeriön ja muiden sidosryhmien välillä.

On tärkeää varmistaa, että työttömyyskassat saavat jatkossakin ajantasaista tietoa työvoimaviranomaisten soveltamiskäytännöistä, valtakunnallisista linjauksista ja mahdollisista tulkintamuutoksista. Muutoin etuuden maksajat joutuvat toimimaan puutteellisen tai alueellisesti vaihtelevan tiedon varassa.

Lopuksi

Yhteisjärjestö on huolissaan siitä, että miten lakiehdotus vaikuttaa ennen kaikkea asiakkaiden yhdenvertaiseen kohteluun ja työttömyysturvalain yhdenmukaisen soveltamisen näkökulmasta. Uudistuksen tavoitteet voidaan saavuttaa kestävällä tavalla vain, jos tehtävänjaon selkeyttämisen rinnalla turvataan valtakunnallinen ohjaus, osaaminen ja yhteistyö.

Lisäksi Yhteisjärjestö toivoo, että varsinkin muutosvaiheessa kiinnitetään erityistä huomiota asiakkaiden tiedottamiseen ja yhtenäisten toimintatapojen löytämiseen.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Aki Villman
toiminnanjohtaja
puh. 050 356 7990
aki.villman@tyj.fi